

A fegyverkezés mai állása

Az első világháború a nemzetek fegyverkezését korántsem juttatta nyugvópontra, sőt fokozott mértékben indítékul és kiinduláslul szolgál a haditehnika és a hadvezetés módszereinek tökéletesítésében. A világháború utáni idők militarizmusa továbbfejleszti mindazokat a törekvéseket, melyeket a háború felszínre hozott. Ezek a törekvések: 1. a modern fegyverkezés tömegkaraktere; 2. a haditehnika minőségbeli tökéletesítése; 3. a hadseregek átütő erejének és megbízhatóságának kérdése.

A hadierők létszáma. A hadseregek számareje magábanvéve nem szolgálhat növekvésük valóságos adalékaként. Minden ország igyekszik leplezni fegyverkezése méreteit. A hadseregek erejére vonatkozó kimutatások mindig messze a valóság mögött maradnak. Ha azonban 1914-től 1936-ig összehasonlító módon kezeljük a reguláris szárazföldi hadseregek erejét, úgy arról győződhetünk meg, hogy ezen a téren is a növekvés szakadatlan folyamával állunk szemben. Európában a világháború előtt 4·5 millió ember állt fegyverben. A kiképzett tartalékosok száma 15·5 millió volt. Ma a 18 legfontosabb európai állam hadseregeinek békelétszáma 5 millió ember. A kiképzett tartalékosok száma 36 millió. 1936-ban a világ fegyverben álló katonáinak száma 10 millió. Háború esetén a világ államai 70 millió katonát küldhetnek harcba. Vannak államok, amelyeknek egész lakossága állandóan mobilizálva van és ahol a béke csak átmeneti állapot a főcél: a háború felé.

Még jellemzőbbek azok a számok, amelyek a fegyvernemek növekedését ábrázolják. Ma a világ hadseregei kétszerannyi ágyúval és huszszor annyi gépfegyverrel rendelkeznek, mint 1914-ben. A katonai repülőgépek száma 1914 óta meghuszonötszörözött, sőt egyes államokban, amelyek 1914-ben még egyáltalán, vagy csak igen csekélyszámú repülőgéppel rendelkeztek, közel a százszorosára emelkedett.

Hasonlóképpen nagyon erősen emelkedett a háború végén megjelent tankok száma is. Így pl. Németország, mely a háború végén mindössze 20 tankkal rendelkezett, 1935 végén már 2500 legmodernebbül felszerelt tankot vallhat magáénak. Óriási gyárakban, mint pl. a brandenburgi Opel gyárban, havonta 200 nehéz és kb. kétszerannyi könnyű tankot állítanak elő.

Legjellemzőbb azonban a hadiipar fejlődése. 1913-ban a hadiipari termelés úgy aránylott a többi termelési ágakhoz, mint 14 az 54-hez, 1932-ben a hadiipari termelés úgy aránylik az általános termeléshez, mint 107 az 56-hoz. Ma pl. Németország, amely az összes államok közül a leglázasabban fegyverkezik, iparának legnagyobb részét hadiiparrá alakította át. A német termelés két-

harmad része hadi termelés és a 18 millió német munkás közül 9 millió a hadiipar szolgálatában áll.

A hadügyi költségek nagysága. A hadierők szakadatlan emelkedésének fontos mértékei az évről-évre emelkedő katonai kiadások. Természetesen a hivatalos kimutatások ezen a téren sem adnak igazi képet. A kormányok mindenütt titkolják ezeket a tételeket s különböző, nem katonai tárcák terhére számolják el. Ennek ellenére az összes államok két-háromszor többet költenek fegyverkezésre, mint 1914-ben. A fegyveres erők és hadi kiadások statisztikájában sehol sem szerepelnek a militarizált fasiszta vagy félkatonai szervezetek és alakulatok. Ezeknek az eltartása még inkább növeli az amúgy is óriási kiadásokat. Nagy szerepet játszik mindenütt a lakosság hadseregen kívüli katonai kiképzése, különösen a katonai években.

A világgazdasági válság éveiben a militarizálódás mindenütt nagy méreteket öltött s az új háborúra való készülődés tényleges kiadásai egyre emelkednek. Az európai államok 1934-től 1936 első hat hónapjáig kb. 500 milliárd dinárt költöttek fegyverkezésre. Az egész világon ma naponta 5 milliárd dinár megy hadi kiadásokra. Magától értetődik, hogy ezt az óriási összeget a dolgozók milliói és nem a fegyverkezésből hasznot húzó nagytőke fizeti. Ma a legtöbb állam költségvetésének 40—50 százalékát hadi kiadásokra fordítja.

A haditehnika fejlődése. A fegyverkezés minőségbeli haladását az átütőerő megnagyobbodása jellemzi. Az átütőerőnek viszont jellemzője a mozgalmasság, amely a távolbhatás révén a legmeglepőbb hatásokra képes. A világháború óta a távolbható fegyverek tökéletesedése szinte elképzelhetetlen módon kifejlődött. Az utolsó évek folyamán ezenkívül még új romboló eszközök is jelentek, illetve tökéletesedtek, mindenekelőtt a tankok, a tengeri és a légi flották.

A haditehnika fejlődése mindezekben a területeken egyenesen hihetetlen. 1914-ben a gyalogság fő fegyvere a puska volt, ma viszont a gépfegyver. Egyes katonai szakértők szerint minden egyes katonát gépfegyverrel kellene ellátni. Ez óriási módon növelné a gyalogsági tűz erejét, hiszen egyetlen gépfegyver 250 katonát pótol. A terv kivitelének nincs semmi technikai akadálya, mert míg 1914-ben egy gépfegyver 50—60 kilót nyomott, addig egy modern gépfegyver súlya nem tesz ki többet 5—6 kilónál.

A tüzérségnél a fejlődés a tankleküzdő és repülőelhárító ágyúk megteremtésében, a lőtávolság megnagyobbodásában, a mozgékonyságban, a tüzelés gyorsaságában s a találat erejében és biztonságában nyilvánul meg. A mai ágyúk rombolási ereje megtízszereződött. A lőtávolság fejlődését a következő számadatok jellemzik: a könnyű ágyúk lőtávolságát az 1914-beli 8 kilométerről 20-ra a 150 mm-es ágyúkét 14-ről 40-re, a legmesszebb hordókét pedig 120 km-ről 600 km-re növelték.

Az általános csapatkötelékek löfegyverrel és tüzérséggel való

bőségebb felfegyverzése következtében a csapatkötelékek tűzharci értéke is a többszörösére emelkedett. Egy francia hadosztály 1914-ben percenként 103.200 gyalogsági és 3.9 tonna tűzérési lövést adott le, 1934-ben viszont 212.800 gyalogsági és 14.5 tonna tűzérési lövedéket tüzelhet el. Egy amerikai hadosztály 1914-ben percenként 150.000, jelenleg 420.000 gyalogsági lövést tud leadni. A tűzérési tüzelő ereje 8.1 tonnáról 18 tonnára emelkedett.

A fejlett hadseregekben valamennyi tűzérési kategória a motoros vontatásra tért át, sőt bevezették a fokozott menetsebeségű autós tűzéréséget is.

Olyan szerkezeteket dolgoztak ki, amelyek a reaktív hatású energiák (rakéták) felhasználásán alapulnak. Radolph amerikai professzor erről a következőket mondja: „A tűzéréssel szemben a reaktív lövedékek előnye abban áll, hogy kilövő szerkezetük sokkal könnyebb, mint a tűzérési lövegé. Ezertonnás robbanó, vagy mérgezgáz lövedékek elméletileg teljesen lehetségesek. Tökéletesen megkonstruálható olyan rakétaágyú, amelynek a lövedéke pl. Berlinton Newyorkig visz.”

A gázháború természetesen a tűzérésre is rányomta bélyegét. A mai tűzérési lövedékek legnagyobb része kimondottan gázgránát, vagy pedig, ha csak egyszerű robbanógránát, akkor a robbanóanyaga olyan, hogy a robbanásnál mérgezgázokat áraszt magából.

A tank, mely a világháború folyamán jelentkezett először, minőségileg és mennyiségileg szakadatlanul fejlődik. A tankok mozgékonyága óránkénti 4—5 km.-ről 40—60 km.-re, sőt a legújabb típusúaké 80—120 km.-re is emelkedett. A világháborúban a legnehezebb tankok súlya sem volt több 20 tonnánál, ma pedig a legnehezebb típusú tankok, az u. n. francia „áttörő tankok” 95 tonna súlyúak. Egy ilyen tank 150 mm-es tarackkal és 12 gépfegyverrel van felszerelve. Támadásnál a sajátmaga által fejlesztett ködbe burkolózik. Öt méteres falon, vagy két méteres árkon könnyűszerrel megy át, egy méter vastag fatörzset a legnagyobb könnyedséggel dönt ki. Magától értetődik, hogy a ködfelkészítő készüléken kívül gáz- és lángszóróval is rendelkezik. Páncélja 5 cm vastag. Még a laikus is elképzelheti, hogy néhány ilyen kocsi milyen pusztítást vihet véghez a legrövidebb idő alatt. Egy ilyen gépszörnyeteg nem is olyan drága, „mindössze” 15 millió dinárba kerül. Még a kis, 8—10 tonnás tankok is olyan pusztítást tudnak véghezvinni, hogy a katonai szakértők szerint hatásuk felér 500 gránáttal. 1918-ban hét angol tank husz kiszolgálóval a nyugati fronton megtámadott egy német ezredet és több mint 400 embert megölt. Elképzelhető, hogy a mostani, összehasonlíthatatlanul nagyobb teljesítményű tankok, milyen pusztítást visznek végbe egy új háború esetén.

Hihetetlenül jelentős, a jövő háborúra való tekintettel, a motor fejlődése. A mai hadsereg már elképzelhetetlen a legkülönbözőbb motoros járművek, autók, motorbiciklik, traktorok stb. nélkül.

Nagyon kifejlődött az erősítés technikája is. Egy modern erő-

dítményhez viszonyítva a háború előtti erődök ártatlan homokdombok. A mai erődök közül a legerősebb az u. n. francia Maginot vonal. Ez az erődítményláncolat védi a francia-német határt. A páncélos gépfegyverfeszkek ezrei, beton fedezékek, páncélkupolás süllyeszthető ágyúk, földalatti kaszárnyák és repülőterek — valamennyi a legmodernebb, leggyilkosabb fegyverekkel felszerelve alkotják ezt a modern halálzónát. De nem csak a fegyverek védik itt a francia határt, az ember, ha kell, a természetet is besorozza védelmi eszközei közé. Egy szellemes zsiliprendszer segítségével egyetlen gombnyomásra óriási területek áraszthatók el vízzel. Maga az erődláncolat több évi ostromot elbir, az erődök legénysége több évre el van látva municióval, élelemmel, vízzel, sőt esetleges gáztámadásra számítva, még mesterséges levegőt is tudnak készíteni maguknak. A kaszárnyák 70 méter mélységben vannak, úgyhogy még a legnagyobb repülőbombák sem tehetnek kárt bennük. Támadás esetén liften szállítják a katonákat az állásokba. Az erődök építésénél 12 millió köbméter földet ástak ki, a beépített acél sulya 150.000 tonna, a földalatti helyiségek hossza 100 kilométer. Az erődöket földalatti villamosvasút köti össze. A vasútak és a földalatti összekötő utak hossza 450 km. Háború esetén az erődök megóvják Franciaországot a német gyalogsági támadástól, de a légi támadás ellen már nem védelmezik meg a francia városokat és ipartelepeket.

Rendkívül gyors mértékben fejlődnek a vegyi fegyverek. Az elsőízben (1915-ben) alkalmazást nyert gázballonokon kívül vegyi aknavetők, gázszórók, vegyi ágyúk és légi gázbombák nyernek mind szélesebb alkalmazást az önműködő mérgezgáz-szórokon, mérgezgáz-patronokon, mérgezgáz-aknákon és más kémiai szerkezeteken kívül. Ami a mérgezgáz alkalmazásának technikáját illeti, a legközelebbi háború ebben a tekintetben tízszeresen felülmúlja a világháborút. A hadivegyészetén kívül fejlesztik a bakteriológiai fegyvert, a bacilus háborút is. Ennek az alkalmazására a katonai szakértők nagy súlyt helyeznek.

A haditengerészet fejlődése. A háború utáni tengeri fegyverkezés fejlődésére jellemző, hogy a nagy sorhajók és cirkálók, amelyek ezelőtt a flották felét képezték, ma már csak egyharmadát teszik ki. Mellettük az egyéb hajónemek száma emelkedett, különösen a tengeralattjáróké. 1914-ben az egész világon összesen 204 tengeralattjáró volt. Ma ezek száma több mint 500. A háború előtti tengeralattjárók a mostaniakhoz mérten ártatlan játékszerek. A legtöbbje párszáztonnás kis alkotmány volt, a legkezdetlegesebben felszerelve. Ha egy hajót meg akartak torpedózni, a közvetlen közelébe kellett férkőzniök, ami meglehetősen megnehezítette munkájukat. A lemerüléshez percekre volt szükségük. A vízszinten 25, a víz alatt 15 kilométer sebességgel haladtak. A mai flották már óriási tengeralattjárókkal, valóságos vízalatti cirkálókkal rendelkeznek, amelyek a haditechnika minden vívmányával fel vannak szerelve. Ilyen pl. a világ legnagyobb tengeralattjárója, a 3257 tonna

súlyú francia „Surcouf” (1914-ben a legnagyobb tengeralattjáró mindössze 675 tonnás volt). Ez a tengeralattjáró 20.000 kilométert tesz meg minden üzemanyagpótlás nélkül. Óránkénti sebessége a vízszinten 40, a víz alatt 25 km. Alámerülési ideje mindössze 15 másodperc. 21 centiméteres ágyúkkal, 16 torpedőlövő-csővel és egy felderítő repülőgéppel van felszerelve. Precíz célzókészülékei segítségével már 14 kilométerről megtorpedózhatja az ellenséges hajót.

Óriási jelentőségre tett szert a haditengerészeti repülés ügye. Valamennyi nagy flotta rendkívüli nagy súlyt helyez erre. Ezzel kapcsolatban új hajótipus keletkezett: a repülőgép-anyahajó. Ez tulajdonképpen úszó repülőtér, mely háború esetén arra szolgál, hogy bombavető repülőgépeivel az ellenséges flottát, vagy távolfekvő partvidékeket bombázzon, amelyeket a repülőgépek különben nem érnének el. Ezek különben a legdrágább csatahajók közé tartoznak. Egy nagy repülőgép-anyahajó ára 2000-2500 millió dinár.

Az ipar mobilizálása és a hadianyagok gyűjtése. A világháború tapasztalatai alapján valamennyi imperialista államban nagyszabású intézkedések történtek a fegyverkezés terén való termelési lehetőségek megnagyobbítására. Tekintve, hogy háború esetén az ipar nyersanyagfogyasztása a nagy pocskolás és pusztítás miatt húszszor akkora, mint béke idejében, a nagyhatalmak már most, békében, katonai ellenőrzés alá helyezik az iparukat. Így pl. Amerikában a háború gazdasági előkészítése céljából megalakították az „ipari készenlét” bizottságát, amely 20.000 üzemet tart ellenőrzés alatt. Az ipari háborús készenlét technikai és gazdasági kérdéseit ötven, állandóan működő speciális bizottság tisztázza. A gazdasági mozgósítási terv az általa kívánt feladatok keresztülvitelére 24 óra alatt 18 millió ember háborús munkába való állításával számol. Ugyanez a helyzet a többi nagyhatalmaknál is.

A háború esetén való ipari munka meggyorsított tempójának ellenére gyorsított tempóban gyűjtik a hadianyag-készleteket. Már valamennyi állam rendkívüli nagymennyiségű „stratégiai nyersanyagot” (petróleum, különböző fémek, stb.), valamint municiót halmozott fel.

A hadseregszervezés és a stratégia átalakulása. A tankok, meszszehordó ágyúk és főként a repülőgépek óriási fejlődése, úgylátszik mindörökre végzett a lövészárók háborúval. Olyan lövészárók rendszer, amely a mult háborúban védelmet nyújtott a katonaságnak, ma a temetője lenne, mert a legszebb célpontot szolgáltatná a tankoknak, ágyúknak és különösen a bombavető repülőgépeknek. A következő háborúban a gyalogság nem ássa be magát pár száz kilométeres lövészárókba, hanem kisebb különálló csapatokra oszolva u. n. elasztikus, ruganyos frontot képez, amely tulajdonképpen független kis erődök, földvárak láncolata és valamivel jobb védelmet nyújt a modern támadó fegyverek ellen.

A megváltozott helyzet miatt újabb és újabb katonai teóriák jelentkeztek az adott problémák, köztük a legfontosabb, a meg-

bízhatóság kérdésének a megoldására. Valamennyinek a célja a tömegektől lassan megszabadulni, s a tömeget kis, mehanizált, politikailag megbízható élcsapatokkal pótolni. A legismertebbek az angol Fuller és az olasz Douhet teóriái. Fuller motorizált, főként tankokból álló hadsereget javasol, amely szerinte felette áll minden tömeghadseregnek. Douhet szerint a döntőszerep a légiflottáé, mert a légiflotta, véleménye szerint, a szükséges előkészület mellett 24 óra alatt eldöntheti a háború sorsát. Ezzel az elmélettel szoros kapcsolatban áll a mai Németország katonai kiépítése is. A tömeghadseregtől való megszabadulás azonban lényegében ábránd, mert a hadműveletek csak abban az esetben sikerülhetnek, ha a hadioperációk tömegmértékben nyernek alkalmazást. Ezeket az operációkat csakis megbízható emberekből álló hagseregek hajthatják végre.

Minden katonai szakértő egyetért abban, hogy a jövő háborúja a legnagyobb kíméletlenséggel, minden előzetes hadüzenet nélkül (az ellenfél meglepése a pusztítóbb hatás miatt) folyik le. Ez a háború a fejlett haditechnika miatt olyan általános elszegényedést és elvérzést hoz, hogy még a győző is csak romokat kap jutalmul. És ez a háború mindezen borzalmak ellenére fenyegetően lebeg felettünk. Hiába minden leszerelési konferencia, ma az államok sokkal jobban vannak felfegyverkezve, mint a háború előtt, gazdaságilag is jobban felkészültek, okultak a világháború tapasztalatain és sokkal jobban tudják felhasználni a fegyvereket. És akkor is, ha a leszerelést végrehajtanák, a mai civilizáció technikai csúcsfokán mégis minden fegyverré változik. A légi forgalmat és a kémiai ipart nem korlátozhatják, pedig épp ezek jelentik a legmodernebb és legerősebb hadviselést. Minden, aminek különben béke-színezete van, egy pillanat alatt átváltoztatható fegyverré.

A háborús veszélyt a lefegyverzéssel nem lehet megoldani. Magát a háború okát kell megszüntetni.

„A művészet mindig kénytelen enyhíteni az igazságot, hogy azt valószínűvé tegye. A világháborúban sokkal rettenetesebb dolgok történtek mint mindaz, amit Barbusse és Remarque leírtak.”

Guglielmo Ferrero.

Hogy oldaná meg egy amerikai milliomos a világ gazdasági válságot? *„Ha azután a járható gyakorlati út után kutatok, mely a régi jó idöket ismét visszahozza, úgy csak egyetlen egyre tudok rámutatni. Egy újabb háború szükséges, mely tovább tart, több embert öl, több templomot rombadönt és több pénzbe kerül mint ez a legutóbbi.”*

Peyton W. Lanemaker